

BAROMETER VAN DE DIGITALE INCLUSIE

DE DIGITALE KLOVEN: EEN BLIJVENDE UITDAGING

Technologie verandert onze samenleving in ijtempo. Maar niet iedereen surft vlot mee op de digitale golf.

In 2020 legde de Barometer Digitale Inclusie zwart op wit de omvang van deze digitale kloven bloot. Uit die eerste Barometer bleek dat heel wat Belgen niet de vruchten van de digitalisering plukken. Hun toegang tot hun rechten op het vlak van bv. onderwijs of gezondheidszorg wordt hierdoor belemmerd.

Uit de nieuwe barometer voor digitale inclusie blijkt dat de digitalisering van onze samenleving is toegenomen sinds de sanitaire maatregelen: meer dan ooit hebben burgers toegang tot digitale

technologie en maken ze gebruik van digitale diensten. Dit vertaalt zich echter niet in een toename van de digitale vaardigheden. Bovendien profiteren mensen die sociaal-economisch en cultureel kwetsbaar zijn minder van de toenemende digitalisering dan bevoorrechte personen. Veel mensen, vooral de meest kwetsbare, ondervinden moeilijkheden om op de digitale sneltrein te springen.

De Barometer Digitale Inclusie, een initiatief van de Koning Boudewijnstichting, is het werk van de onderzoeksteams IACCHOS CIRTES van de UCLouvain en IMEC-SMIT van de VUB. Ze baseerden zich op de gegevens van STATBEL uit 2019 en 2021.

IN EEN OOGOPSLAG

Het zijn vooral sociaal-economisch en cultureel bevoorrechte personen die de vruchten plukken van de digitalisering. Er zijn ongelijkheden op verschillende niveaus:

Ongelijke digitale vaardigheden

46% van de Belgen tussen 16 en 74 jaar is digitaal kwetsbaar – een stijging ten opzichte van 2019. Deze toename is te verklaren door het feit dat digitale vaardigheden van personen langzaam evolueren, terwijl het noodzakelijk is om deze voortdurend bij te werken en nieuwe vaardigheden te verwerven.

Ongelijke toegang tot digitale technologieën

Meer burgers hebben toegang tot het internet en digitale tools. Maar personen met hoge inkomens hebben vaker een internetverbinding thuis dan personen met lage inkomens. Ook hebben financieel bevoorrechte gezinnen (77%, of een toename van 15%), veel meer dan gezinnen met lage inkomens (53%, een toename van 4%), gebruik gemaakt van de sanitaire crisis om zich uit te rusten met laptops.

Ongelijk gebruik van essentiële dienstverlening

Het gebruik van e-banking, e-administratie, e-handel of e-gezondheid neemt verder toe. De kloof in functie van inkomen en opleiding blijft voor al deze diensten groot. Enkel op het gebied van e-administratie is deze kloof kleiner geworden (met 7% naargelang van het opleidingsniveau en met 10% naargelang van het inkomensniveau).

DE DIGITALE KLOOF VOLGENS INKOMEN IN BELGIË

	Minder dan 1.400€	Meer dan 3.200€	Kloof
• Niveau digitale kwetsbaarheid	63 %	33 %	30 %
• Geen internetverbinding thuis	18 %	2 %	16 %
• Niet gebruik e-administratie	30 %	13 %	17 %

FEITEN EN ANALYSE

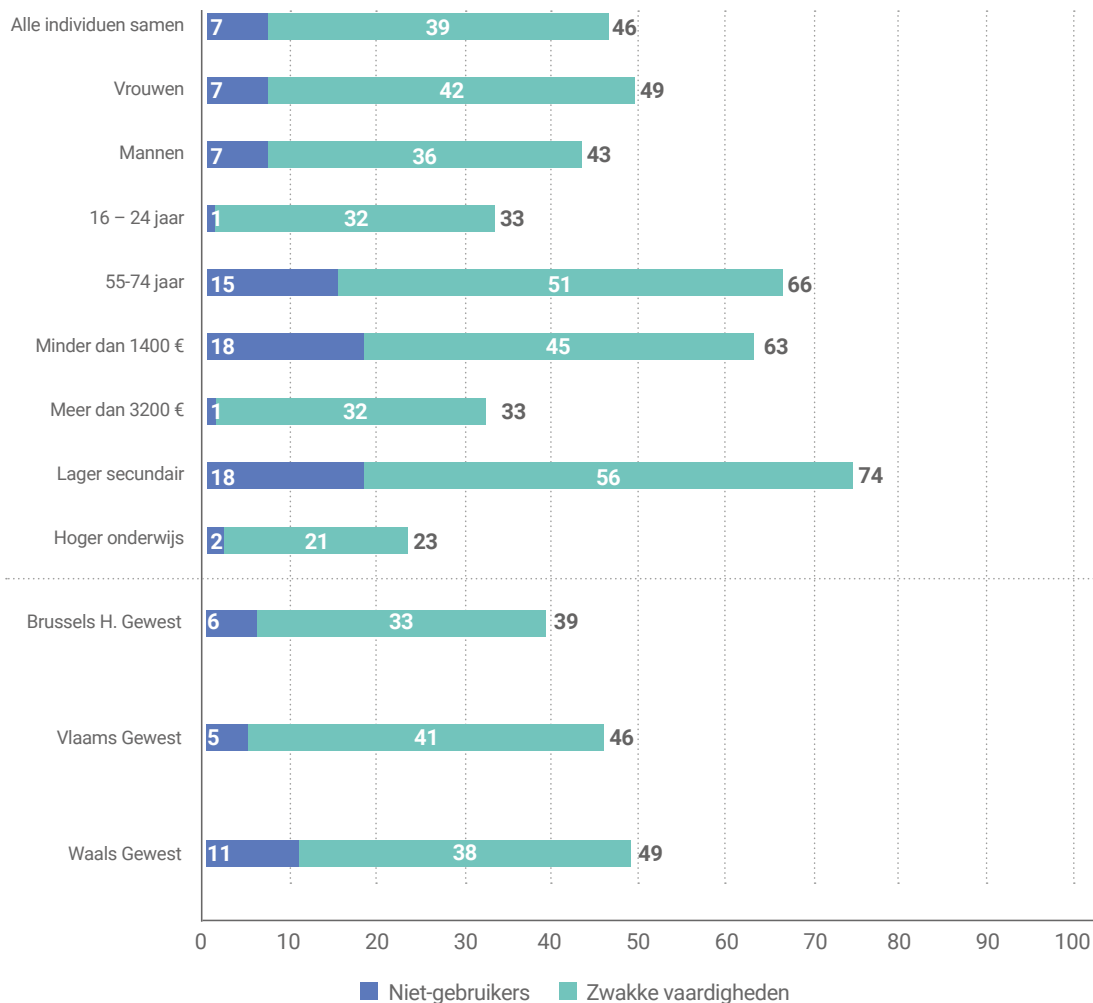
DIGITALE VAARDIGHEDEN: CONSTANT BIJSCHAVEN VERGROOT DE KLOOF

- Bijna 1 op de 2 Belgen, hetzij **46%**, is digitaal kwetsbaar. **Naast de 7% niet gebruikers heeft 39% van de Belgen zwakke digitale vaardigheden.**
- In 2019 lag het niveau van digitale kwetsbaarheid nog op 40%. De vaardigheden die reeds in 2019 gemeten werden zijn nauwelijks geëvolueerd of zelfs achteruitgegaan. Bestaande digitale vaardigheden moeten constant bijgeschaafd worden, nieuwe vaardigheden aangeleerd. Het is dit dynamisch aspect die de **achteruitgang op het vlak van digitale kwetsbaarheid** verklaart.

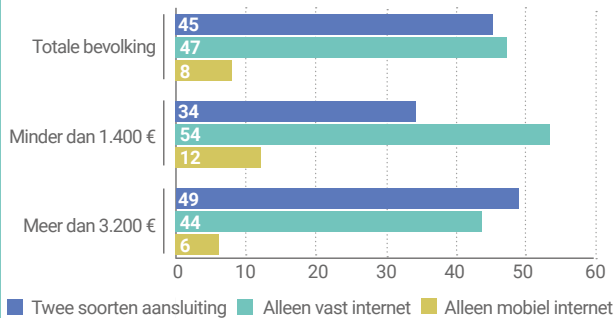
- Internetgebruikers **scoren slecht** op nieuwe vaardigheden rond 'online veiligheid', die in 2021 werden toegevoegd door Eurostat.
- **Personen met een laag opleidingsniveau of inkomen, 55-plussers en vrouwen** hebben een **groter risico qua digitale kwetsbaarheid.**
 - **Het zijn vooral diegenen die reeds sociaal-economisch en cultureel kwetsbaar zijn, die de zwakste vaardigheden bezitten.** Het opleidingsniveau lijkt een toenemende determinant te worden. We zien een stijging van 18% van zwakke vaardigheden bij

- de laaggeschoolden (t.o.v. 9% bij de hogeschoolden).
- Het niveau van digitale kwetsbaarheid ligt op 49% in Wallonië. Dit niveau is lager in Vlaanderen (46%) en Brussel (39%). Het zijn voornamelijk de evoluties die opvallen: de **percentages personen met zwakke vaardigheden stijgen** overal, en vooral in Vlaanderen. De snelle digitalisering van diensten in Vlaanderen zorgde voor een toename van digitale tools en het gebruik ervan, maar niet door een toename van het aantal digitale vaardigheden.

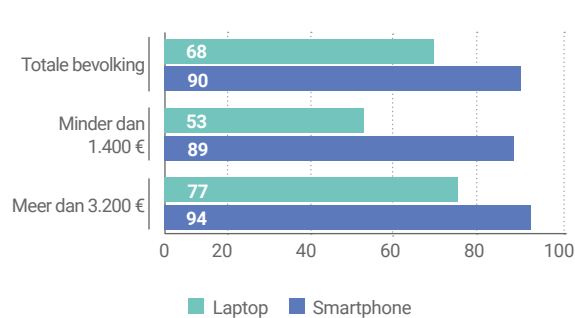
Niveau van digitale kwetsbaarheid in België in 2021 (% individuen)

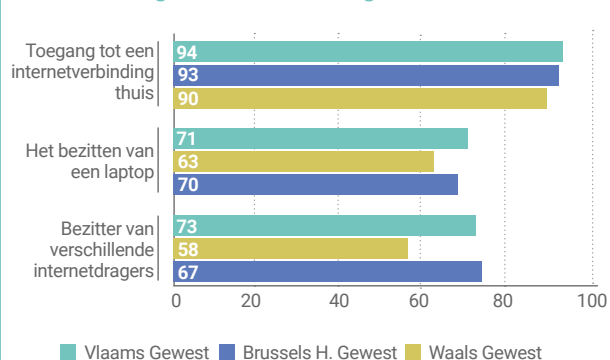
Soorten aansluiting waarover men beschikt in België, volgens inkomensniveau in 2021 (% gebruikers)

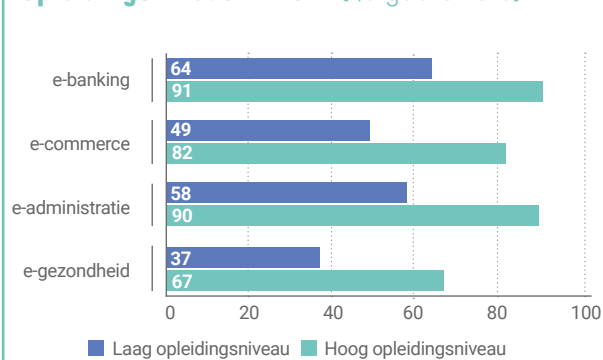
Bezit van laptop en smartphone volgens inkomensniveau in België in 2021 (% gebruikers)

Toegang tot internet en internetdragers in 2021 volgens Gewest (% gebruikers)

Gebruik van onlinediensten in België volgens opleidingsniveau in 2021 (% gebruikers)

TOEGANG TOT INTERNET EN DIGITALE TOOLS: VOORAL VOOR WIE HET GOED HEEFT

- In 2021 had **92% van de Belgische huishoudens toegang tot het internet thuis**. Er gaapt echter een kloof tussen financieel bevoorrechte huishoudens (98% heeft internet) en de laagste inkomens (82%).
- Rijkere gezinnen hebben thuis vaak **zowel een vaste als een mobiele internetverbinding** en genieten dus van meer flexibiliteit én zekerheid op het vlak van verbinding met het internet. In huishoudens met een laag

inkomen moet er gekozen worden.

- De **smartphone** prijkt op de eerste plaats van de meest gebruikte internetdragers. Maar liefst 90 procent heeft er één, ook Belgen met een laag inkomen (89%). 17% van de Belgen beschikt enkel over een smartphone. Dit betekent dat ze geen toegang hebben tot meer gesofisticeerde informaticatools om bijvoorbeeld een CV op te stellen of administratie af te handelen.

- De **grootste stijger** onder de dragers is de **laptop**. De afgelopen twee jaar steeg het gebruik met 15%, tot 68%. Maar dat was niet voor iedereen het geval. **Sinds 2019 steeg het aantal laptops in de rijkste huishoudens met 15%, in de armste huishoudens slechts met 4%.**
- Zowel op het vlak van internetgebruik en toegang tot internetdragers liggen de cijfers hoger in Vlaanderen en Brussel dan in Wallonië.

TOEGANG TOT ESSENTIËLE DIENSTEN

- Geen of beperkt toegang hebben tot online dienstverlening zorgt ervoor dat **de toegang tot sociale rechten in het gedrang** komen. Het gaat dan bijvoorbeeld over het recht op goedkopere (internet) tarieven, het niet weten hoe een covid-safe ticket te downloaden,

geen toegang hebben tot een lokaal bestuur wegens online afspraken of het niet langer kunnen uitvoeren van bancaire verrichtingen.

- **Het gebruik van verschillende online diensten blijft toenemen in België.** Reeds bestaande

ongelijkheden tussen verschillende bevolkingsgroepen houden ook stand met een kloof die telkens rond de 30% ligt tussen personen met een hoog en laag opleidingsniveau. Enkel op het vlak van **e-administratie** is deze kloof met 7% geslonken sinds 2019.

BESLUIT

Ondanks de inspanningen van middenveld en overheden de afgelopen jaren om digitale vaardigheden aan te scherpen en de toegang tot de digitale wereld te faciliteren, neemt het aantal Belgen dat digitaal niet mee is nog toe. Tussen 2019 en 2021 steeg het aantal mensen met een laag inkomen in digitale kwetsbaarheid tot 63%.

De versnelling van de digitalisering tijdens de sanitaire crisis is in de eerste plaats ten goede gekomen aan degenen met een hogere sociaaleconomische en culturele

status. In vergelijking met mensen met een laag inkomen en een lage opleiding profiteren bevoorrechte personen meer van de digitalisering: zij zijn nog steeds beter uitgerust, hebben betere toegang tot internet en digitale diensten, en beschikken over meer geavanceerde digitale vaardigheden.

De positie van digitaal kwetsbare personen in een hyperdigitale maatschappij wordt nog wankeler. De digitalisering creëert drempels waar ze niet op eigen kracht overheen kunnen. Om deze

digitale kloof dicht te rijden moet blijvend geïnvesteerd worden in dienstverlening die toegankelijk is voor iedereen naast het inzetten op aanleren of bijschaven van digitale vaardigheden. Er moet rekening worden gehouden met de personen die digitaal niet mee zijn, door naast digitale kanalen ook de telefoon en live-afspraken te behouden. Bij de ontwikkeling van digitale tools moet inclusie in het ontwerp ingebakken zitten, zodat ook mensen die niet vlot weg zijn met digitale diensten ze makkelijk kunnen gebruiken.

WAT DOET DE KONING BOUDEWIJNSTICHTING?

In een samenleving waar alles aan een razend tempo digitaliseert, wat gepaard gaat met grote voordelen ook voor digitaliserende dienstverleners, dreigt een aanzienlijk deel van de bevolking niet mee te kunnen en dus ook op het vlak van toegang tot sociale rechten uitgesloten te worden. Wanneer je in België bovendien een laag opleidingsniveau cumuleert met een laag inkomen en een oudere leeftijd wordt dit risico nog reëler.

De KBS vindt het belangrijk om de aandacht te vestigen op die personen die uit de boot dreigen te vallen binnen de samenleving. Vandaar deze Barometer.

Daarnaast biedt de Stichting, door middel van de Fondsen die ze beheert, financiële ondersteuning aan organisaties. Ze investeert ook in het platform www.123digit.be met als doelstelling organisaties aangepast pedagogisch materiaal aan te bieden en hun werking rond digitale inclusie zo te versterken.

MEER WETEN?

Het volledige rapport van de **Barometer Digitale Inclusie 2022** is gratis beschikbaar op www.kbs-frb.be.

U vindt er ook

- Het rapport **Digitale inclusie. Essentiële diensten online: toegankelijk voor iedereen?**
- De sensibiliseringsfilm **'Ik kom van een andere planeet'**
- **www.123digit.be**

KONING BOUDEWIJNSTICHTING

De Koning Boudewijnstichting heeft als opdracht bij te dragen tot een betere samenleving. De Stichting is in België, in Europa en internationaal een actor van verandering en innovatie in dienst van het algemeen belang en van de maatschappelijke cohesie. Ze zet zich in om een maximale impact te realiseren door de competenties van organisaties en personen te versterken. Ze stimuleert doeltreffende filantropie bij personen en ondernemingen.

De Koning Boudewijnstichting is een stichting van openbaar nut. Ze werd opgericht in 1976, toen Koning Boudewijn 25 jaar koning was.

Dank aan de Nationale Loterij en haar spelers, en aan alle schenkers voor hun gewaardeerde steun.

Abonneer u op onze e-news: www.kbs-frb.be

Volg ons op